

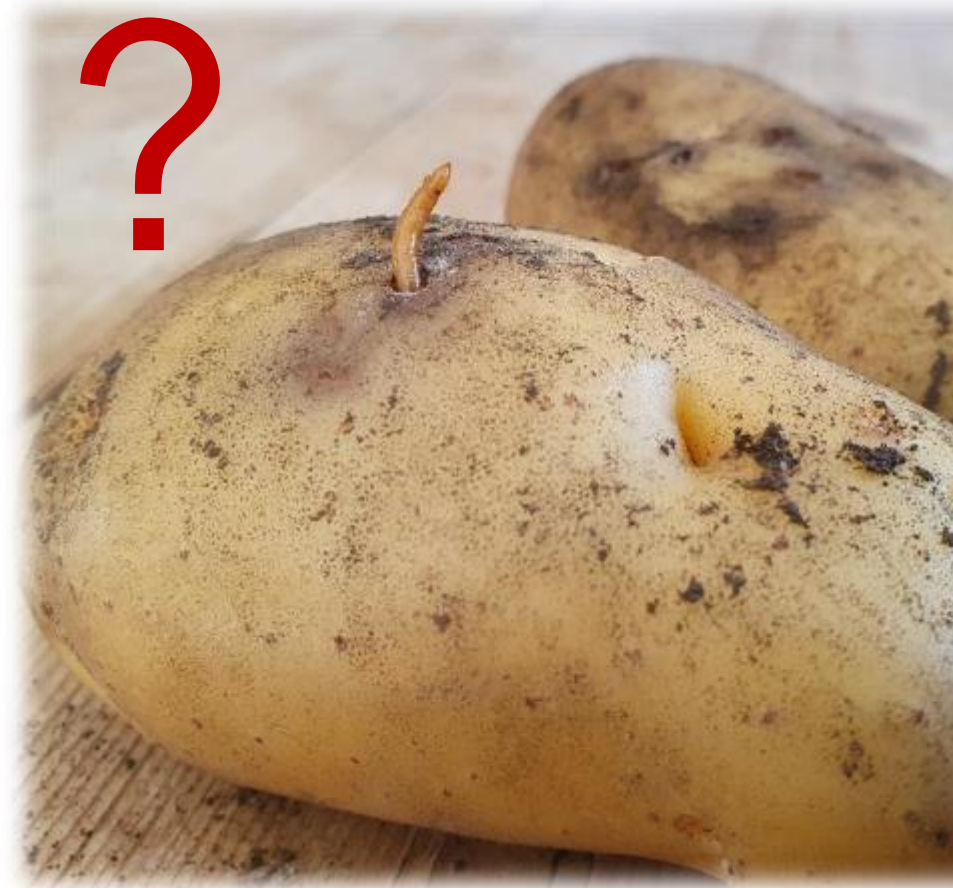
NIBIO

NORSK INSTITUTT FOR
BIOØKONOMI

Kjølmark – et økende problem?

Omfang og aktuelle tiltak

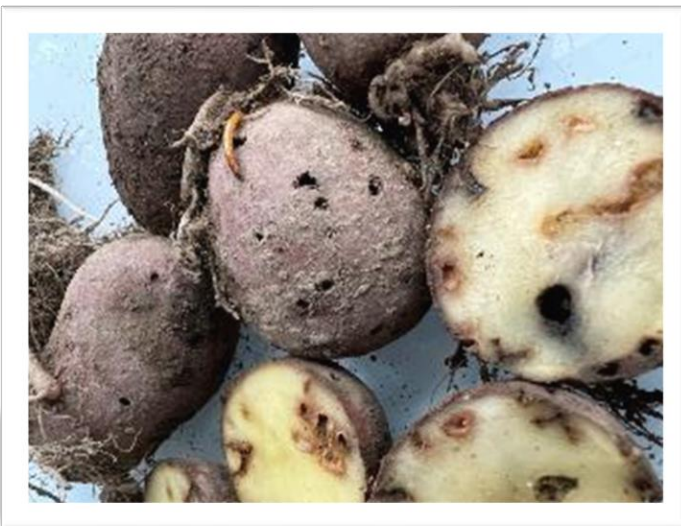
Annette Folkedal Schjøll • Potet 2024 • Skaslien, Kirkenær • 16.01.2024

Kjølmarkutfordringer i 2023

NLR Innlandet

- Ikke er stort problem i 2023
- Lokalt problem hos en produsent i en sort
- Værforhold?

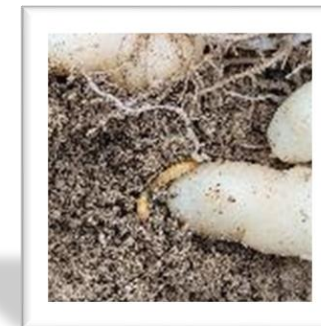

NLR Østlandet

- Noe flere spørsmål ang kjølmark
- 4 produsenter har litt utfordringer
  - Sortsforskjeller(?)
    - Fakse
    - Colomba
    - Lady Claire
    - Berle
  - Vekstskifte
  - Jordarbeiding

NLR Sør

- Unntaksvis problemer i Rogaland
- Opplever ingen forverring i Agder-området
  - Mye tidligpotet

NLR Nord

- Generelt ikke er stort problem

Helgeland, 2023 funn i en åker

- Mandelpotet
- Gammel eng som forgrøde
- Funn i åkerkant
- Førte ikke til stor utsortering

NIBIO PRODUKTER PUBLISERINGSKALENDER TILBUDSSTEM NYHETER ANMÅL OM NIBIO

Publisert: 26.02.2024
AV: [MARTIN GUNTHE](#)

Potetbøndene Geir og Ole André Båmes i Larvik har fått en ny utfordring å håndtere med denne sommeren. Få deler av arealet er samtlige settepoteter gjennomhullet av billerlarver.

KONTAKTPERSON

Annette Fokkedal Schjell
Forsker - Divisjon for forskning og utbredelse
+47 922 83 716
annette.fokkedal.schjell@nibio.no
Kontor: Ås - Bygg 117

Lenker
[Lenke om utbredelse av billerlarver](#)

I den lille bygda Strømsnes i Lågen deler sjuen fire vekstseksjoner på bruk med uter i potetåker. De leter etter smølllarver, også kalt kjølmask. Settepotetene er fullt av hull og det tar få dager å finne noen av de små, orange larvene. Noen befinner seg i potetene, andre løper seg fritt i jorda.

Geir Båmes er potetbønder og styreleder i Lågen Agro AS. Sammen med to kolleger dyrker han potet på til sammen 450 mål i nærområdet. Heldigvis er det bare en liten del av dette arealet som har fått kjølmaskebølme.

Caro Dalsaker (potetbønder) Nær Lågen (arkivert) | Bård, Geir Båmes (potetbønder), Ole André Båmes (potetbønder) og Anette Fokkedal Schjell (Nær Lågen) | Foto: Martin Gunther

Oppsummert 2023

Hovedinntrykk:

Kjølmork er foreløpig ikke et stort, utbredt problem

Men...

- NIBIO opplever økt forespørsel (i flere kulturer)
- Stor variasjon, lokalt og regionalt
- Vekstskifte påvirker
  - Potet etter eng/gras – vær spesielt obs!
- Jordart påvirker
  - Tørkesvak vs tørkesterk jord
- Sort påvirker
  - Fakse utsatt
- Værforhold påvirker
- Høstetid påvirker

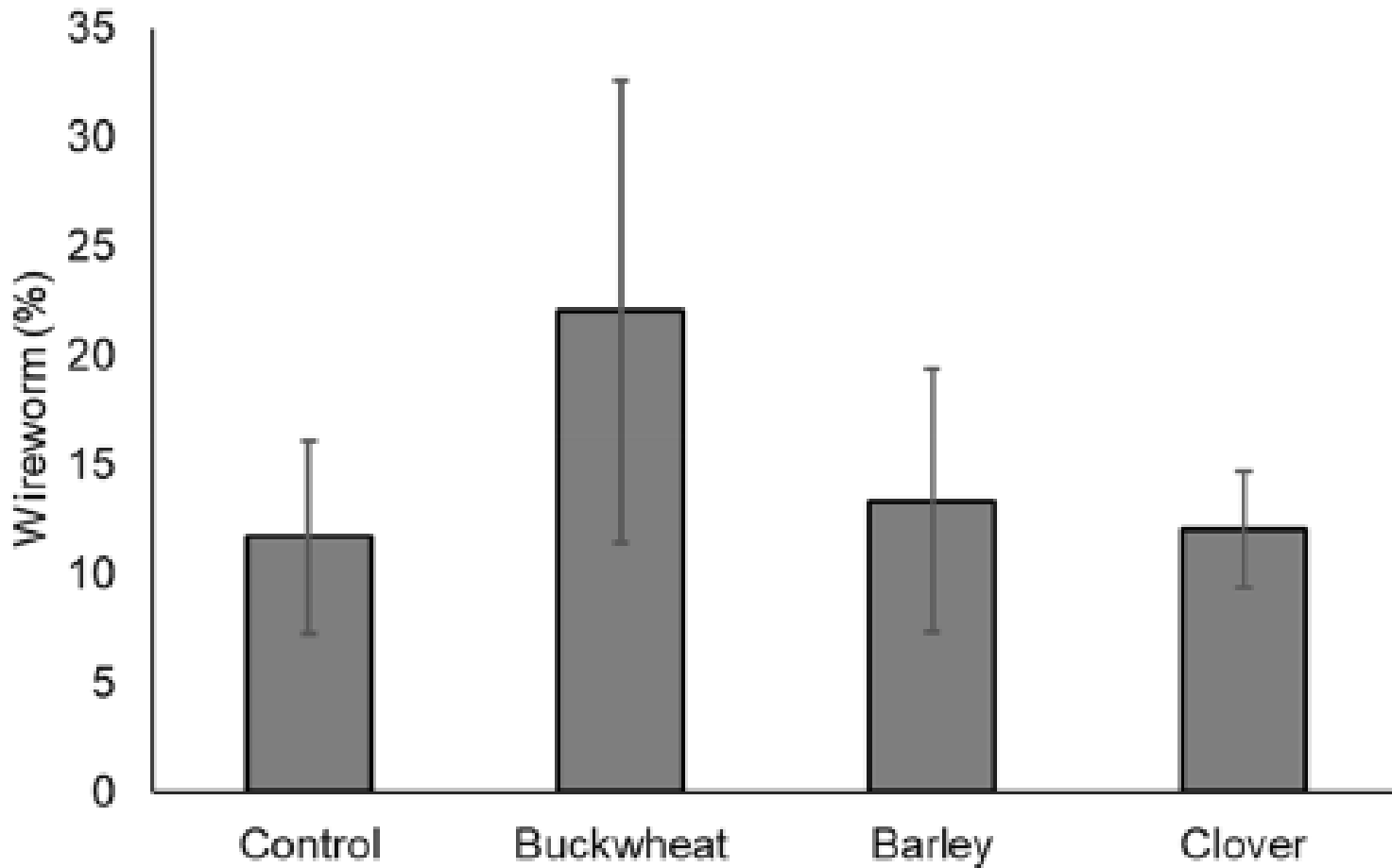

Aktuelle tiltak

- Tidlig høsting reduserer skadeomfanget
- Jordarbeiding
  - Pløying i august mot puppestadiet
  - Tørr, bar jord i eggleggingsperioden (vår)
- Sortsvalg (?)
- Vekstskifte (5 år uten gras/korn)
  - Sareptasennep, bokhvete, lin...
- Ugraskontroll (grasugras, spesielt kveke)
- (Nye metoder for direkte bekjempelse)
- Effekt av fangvekst? (vær obs ved bruk av raigras/bygg etc. Vurdere bokhvete?)

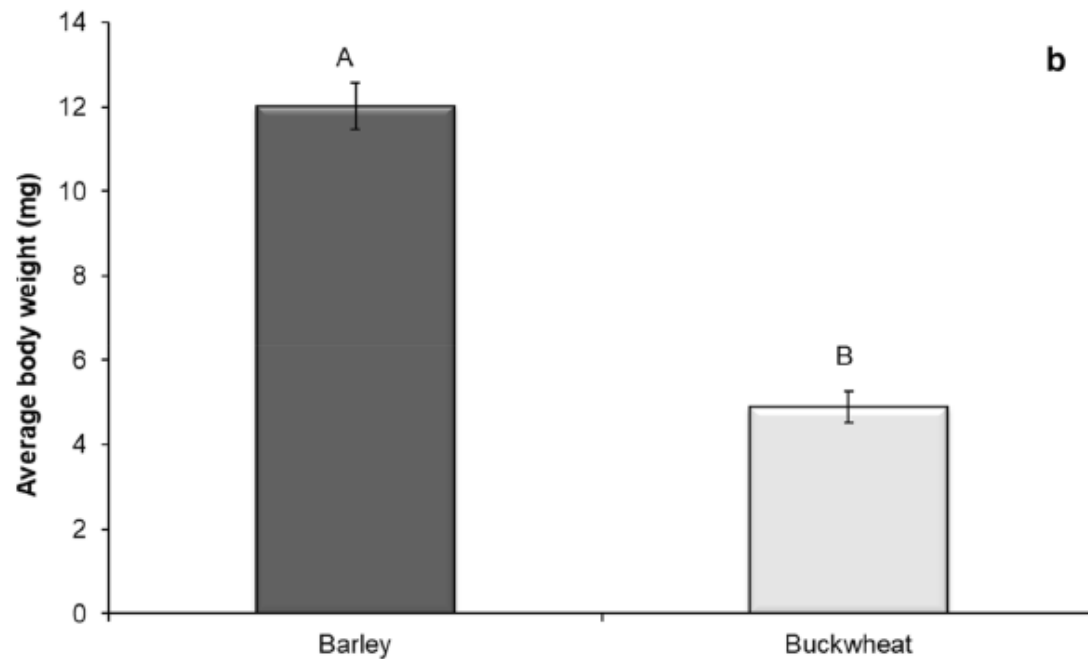
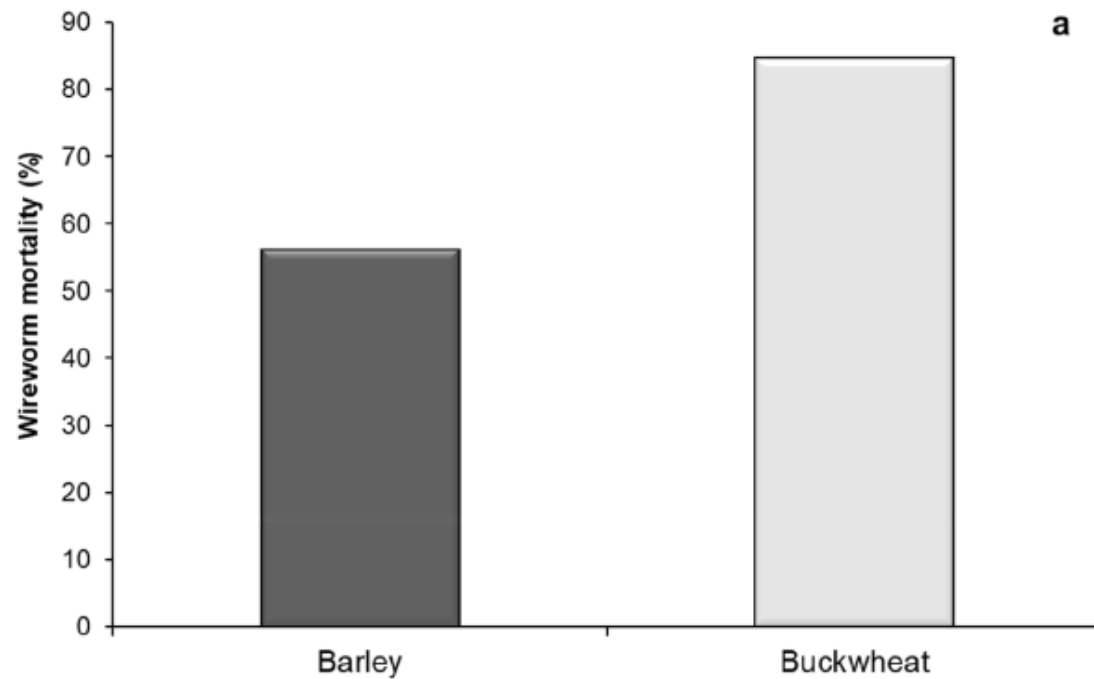
Vertplante preferanse hos kjølmark

Kjølmark foretrekker å spise på røttene til bokhvete framfor røtter av bygg og kløver.

Fig. 1 Percentage of wireworms ($\pm$ SE) found feeding on the roots of three different crops when given a choice of food sources ($N = 300$)

Effekt av bokhvete på utvikling hos kjølmærk

Behov for mer nasjonal kunnskap

- Vekstskiftestrategi
  - Hvilke kulturer er aktuelle i Norge i områder med stor forekomst av kjølmarm?
  - Bokhvete, sareptasennep, lin, oljevekster?
- Hvordan påvirker ulike jordarbeidingsstrategier?
- Mer kunnskap om de dominerende kjølmarmartenes biologi
  - Når skjer egglegging?
  - Når forekommer puppestadiet?
  - Hvor lenge lever larvene i jorda?

Dominerende arter:
Åkersmeller
Svartsmeller
Jordsmeller

Kjølmarkproblemer øker i Europa

in角度3PT
SEED POTATO FOR THE FUTURE

SURVEY on WW :
SUMMARY and CONCLUSIONS

- Wireworms are causing increasing damage to potato production in most European countries
- Need to more efficient and reliable solutions available to farmers
- Several management measures lower WW infestation and damage but must be combined
- Biological solutions are expected but their efficiency have to be more reliable
- Research on wireworms has been recently enhanced worldwide on biology, risk assessment, screening of solutions, IPM, etc.
- Sustainable management of wireworms should rely on a global approach:
  - 1) combining measures (biocontrol solutions, baiting strategies, soil tillage, variety choice..)
  - 2) protection designed at the rotational scale and innovative cropping systems
- Renewed interest and research on wireworms to offer innovative solutions for growers
- EAPR-wireworms session is a good opportunity to share advances and set up collaborations

A shared interest in establishing an international network on wireworms and organising a workshop

FÉDÉRATION NATIONALE DES PRODUCTEURS DE PLANTS DE POMME DE TERRE 12

EAPR Pathology & Pest Session 03-06 Sept. 2023

Survey prepared in connection with the French collaborative project TAUPIC

Project partly supported by a research grant from the French ministry of Agriculture (2020-2024) à l'innovation technologique pour les professionnels de l'agriculture des chaînes de production à la transformation

Project TAUPIC 2020-2024
" Risk assessment and innovative tools for integrated potato crop protection against (*Agriotes* sp.) wireworms damage "

FN3PT/inov3PT, IIA coordination

INRAE INRAE-UMR IGEPP team EGI

FREDON Hauts-de-France

Regional organisations of seed potato growers: Bretagne, Grand Est, Comité Nord

ARVALiS Arvalis

Subcontracting: University of Liège, Gandoux Agro Bio Tech (NOG), Mid Agro Consultant, Avena (Hof Imb)

Project labelled by UMT InnoPlant, InnoPlant

1st European Wireworm workshop
7. juli 2024
Scandic Fornebu Hotel

Takk for meg

Annette Folkedal Schjøll
annette.folkedal.schjoll@nibio.no

NIBIO

NORSK INSTITUTT FOR
BIOØKONOMI

NIBIO_no

NIBIO.no

NIBIO_no

www.nibio.no

